

ПРИЧОРНОМОРСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІКИ ТА ІННОВАЦІЙ

ІНФРАСТРУКТУРА РИНКУ

Електронний науково-практичний журнал

Випуск 60

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

Головний редактор:

Шапошников Костянтин Сергійович – доктор економічних наук, професор, ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій» (Одеса, Україна).

Члени редакційної колегії:

Абрамова Алла Сергіївна – кандидат економічних наук, доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (Чернівці, Україна).

Борщ Вікторія Ігорівна – доктор економічних наук, доцент, Одеський національний медичний університет (Одеса, Україна).

Вербівська Людмила Василівна – кандидат економічних наук, доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (Чернівці, Україна).

Гавкалова Наталія Леонідівна – доктор економічних наук, професор, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (Харків, Україна).

Дименко Руслан Анатолійович – доктор економічних наук, доцент, ДВНЗ Університет банківської справи (Львів, Україна).

Дука Анастасія Петрівна – доктор економічних наук, професор, Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна).

Жаворонок Артур Віталійович – кандидат економічних наук, доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (Чернівці, Україна).

Коваль Віктор Васильович – доктор економічних наук, професор, Південний науковий центр НАН України та МОН України (Одеса, Україна).

Кудлаєва Наталія Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (Чернівці, Україна).

Лопашук Інна Афанасіївна – кандидат економічних наук, доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (Чернівці, Україна).

Маргасова Вікторія Геннадіївна – доктор економічних наук, професор, Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна).

Марич Максим Григорович – кандидат економічних наук, доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (Чернівці, Україна).

Морозова (Селіверстова) Людмила Сергіївна – доктор економічних наук, професор, Київський національний торговельно-економічний університет (Київ, Україна).

Пономаренко Тетяна Вадимівна – доктор економічних наук, професор, Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Бугая (Київ, Україна).

Попова Любов Василівна – кандидат економічних наук, доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (Чернівці, Україна).

Прохорчук Світлана Володимирівна – кандидат економічних наук, професор, Заклад вищої освіти «Міжнародний університет бізнесу і права» (Херсон, Україна).

Роговий Андрій Віталійович – доктор економічних наук, професор, Навчально-науковий інститут бізнесу, природокористування і туризму, Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна).

Стеблянко Ірина Олегівна – доктор економічних наук, професор, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Дніпро, Україна).

Федишин Майя Пилипівна – кандидат економічних наук, доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (Чернівці, Україна).

Цвірко Олена Олександрівна – доктор економічних наук, професор, ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій» (Одеса, Україна).

Велькі Януш – доктор економічних наук, професор, Університет «Опольська політехніка» (Ополе, Польща).

Гросу Вероніка – доктор економічних наук, професор, Сучавський університет імені Штефана чел Маре (Сучава, Румунія).

Дзієканські Павел – доктор економічних наук, професор, Університет імені Яна Кохановського (Кельце, Польща).

Космулес Крістіна Габрієла – кандидат економічних наук, асистент професора, Сучавський університет імені Штефана чел Маре (Сучава, Румунія).

Міхальчук Камелія-Каталіна – кандидат економічних наук, доцент, Сучавський університет імені Штефана чел Маре (Сучава, Румунія).

Піллелієна Ліна – доктор економіки, професор маркетингу, Університет Вітаутаса Великого (Каунас, Литва).

Ситнік Інесса Василівна – доктор економічних наук, професор, Університет «Політехніка Опольська» (Ополе, Польща).

Соколюк Маріан – кандидат економічних наук, доцент, Сучавський університет імені Штефана чел Маре (Сучава, Румунія).

Хлачук Елена – доктор економічних наук, професор, Сучавський університет імені Штефана чел Маре (Сучава, Румунія).

Чоботару Маріус-Сорін – кандидат економічних наук, лектор, Сучавський університет імені Штефана чел Маре (Сучава, Румунія).

Електронна сторінка видання – www.market-infr.od.ua

Електронний науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку»
включено до переліку наукових фахових видань України в галузі економічних наук
(Категорія «Б») на підставі Наказу МОН України від 28 грудня 2019 року № 1643 (Додаток 4)

Галузь науки: економічні.

Спеціальності: 051 – Економіка; 071 – Облік і оподаткування;
072 – Фінанси, банківська справа та страхування; 073 – Менеджмент; 075 – Маркетинг;
076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; 241 – Готельно-ресторанна справа;
242 – Туризм; 292 – Міжнародні економічні відносини.

Затверджено до поширення через мережу Internet відповідно до рішення вченої ради
Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій
(від 25 жовтня 2021 року протокол № 10)

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою
програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Наукове видання

ІНФРАСТРУКТУРА РИНКУ

Електронний науково-практичний журнал

Випуск 60

Коректура • *Н. Ігнатова*

Комп'ютерна верстка • *Ю. Войтюк*

Засновник видання:

ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій»

Адреса редакції: вул. Інглєзі 6/1, оф. 135,
м. Одеса, Україна, 65101

Телефон: +38 (093) 253-57-15

Веб-сайт журналу: www.market-infr.od.ua

E-mail редакції: journal@market-infr.od.ua

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Іщук Ю.А. ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ ГЕНЕЗИСУ ТЕОРІЙ І МОДЕЛЕЙ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙ МІЖНАРОДНИХ ТОВАРНИХ РИНКІВ.....	3
Мудра Я.А. ЗМІНИ КОН'ЮНКТУРНИХ ЧИННИКІВ РИНКУ АВІАЦІЙНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ПІД ВПЛИВОМ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	8
Найденко О.Є., Азізова К.М., Островський Д.М. МИТНІ ПРАВИЛА ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ.....	13
Самойленко А.О. ГОТЕЛЬНІ МЕРЕЖІ У ГЛОБАЛЬНІЙ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ.....	21
Шевченко В.Ю., Парубець С.О. ТРЕНДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	25

РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Бездушна Ю.С., Воскобійник С.Я. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУПРОВОДУ УПРАВЛІННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	30
Зоря О.П., Зоря С.П., Мауер Д.Р. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА.....	35
Савіцька О.П. КАПІТАЛЬНЕ ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	41

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Андрющенко І.Є., Григоренко Н.В. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	48
Білик І.І. ФАНДРАЙЗИНГ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	53
Бондаренко С.М. ЕКОМОДА ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	58
Григорчук Т.В., Петровчан Д.І. ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ В КРИЗОВИХ УМОВАХ СЕРЕДОВИЩА.....	64
Дем'яненко Н.В., Басюк Т.С., Захаров І.О. БРЕНДИНГ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК МАРКЕТИНГОВИЙ ХІД ТА СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	69
Дунська А.Р., Федун В.В. КОНЦЕПЦІЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	74
Дячков Д.В., Ананьєва Ю.В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ.....	80
Ємельянов О.Ю., Петрушка Т.О., Симак А.В. ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВ: СУТІСНІСТЬ, ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ.....	87
Завербний А.С., Ільницький В.С. КАНВАН ЯК ОРГАНІЗАЦІЙНА ОСНОВА ВИРОБНИЦТВА ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОДУКТІВ.....	92
Коваленко Л.Г., Нагернюк Д.В. ПОТЕНЦІАЛ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА У ФОРМУВАННІ СПОЖИВЧОЇ ЛОЯЛЬНОСТІ.....	95

Крикун О.О. ЗДАТНІСТЬ МЕНЕДЖЕРА ОРГАНІЗОВУВАТИ УПРАВЛІНСЬКУ ПРАЦЮ.....	99
Пугачевська К.Й., Гомба А.В. УПРАВЛІННЯ ІНТЕГРОВАНИМИ КОРПОРАТИВНИМИ СИСТЕМАМИ В УМОВАХ ОФШОРИЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ.....	104
Ревенко О.В., Іпполітова І.Я. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ РЕІНЖІНІРИНГУ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	109
Сазонова Т.О., Децюра Т.О. ПРОЄКТНИЙ ПІДХІД У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ.....	118
Шостак Л.В., Мохнюк А.М. РОЗВИТОК ІНТЕРНЕТ-БІЗНЕСУ ЯК ВАЖЛИВОГО ЕЛЕМЕНТУ КОМУНІКАЦІЇ В ЛОГІСТИЦІ.....	123

РОЗДІЛ 4. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Kozhukhivska Raisa ORGANIZATION OF TOURISM TRAVEL AFTER THE CRISES PHENOMENA RELATED TO SARS-CoV-2.....	128
Павлов О.І., Павлова І.О. ОДЕСЬКИЙ РАЙОН ЯК СІЛЬСЬКО-МІСЬКА АГЛОМЕРАЦІЯ.....	134

РОЗДІЛ 5. ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Монастирський В.Р., Бордун О.Ю., Манько А.М. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ У ПОЛЬСЬКИХ ТАТРАХ ТА УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТАХ.....	139
Сенета З.Я. РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	144

РОЗДІЛ 6. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

Наумова М.А. РОЗВИТОК РИНКУ РОБОЧОЇ СИЛИ В УМОВАХ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	151
--	-----

РОЗДІЛ 7. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Shyriaieva Natalia THE CONCEPT OF DIGITALIZATION AND USAGE IT SOLUTIONS IN FINANCIAL SECTOR.....	160
Aleskerova Yuliia, Grabovyak Margarita ANALYSIS OF FINANCIAL RESULTS OF INSURANCE COMPANY ACTIVITY.....	167
Данік Н.В., Бойко О.І. ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ МАКСИМІЗАЦІЇ РИНКОВОЇ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	177
Найденко О.Є., Тихомирова Д.В. РОЛЬ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ В МИТНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ.....	180
Прутська О.О., Любчак І.С. ВЛАСНІ НАДХОДЖЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ	186
Салюк С.В., Баришевська І.В. ЗЕЛЕНИЙ БАНКІНГ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ.....	193

РОЗДІЛ 8. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Гринь В.П., Малигіна І.О. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА ШЛЯХИ ЇХ УСУНЕННЯ.....	199
Косова Т.Д., Овсюк Н.В., Березовська О.О. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАЦІЙ ІЗ НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ І КОНТРОЛЮ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	204

Луговенко Н.В. СОЦІАЛЬНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ УМОВИ ВРЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	211
Мелень О.В., Скуменко Г.В. ОРГАНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ ТА ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	217
РОЗДІЛ 9. СТАТИСТИКА	
Забалдіна Ю.Б., Роскладка Н., Передерко В. ВИЗНАЧЕННЯ ЧАСТКИ ТУРИЗМУ В РЕГІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДИКИ ДОПОМІЖНОГО (САТЕЛІТНОГО) РАХУНКУ ТУРИЗМУ НА ПРИКЛАДІ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	222
РОЗДІЛ 10. МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ	
Пономаренко І.В., Михайлов І.О. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ DATA SCIENCE У СФЕРІ БІЗНЕСУ.....	232
Пудичева Г.О. ПОРІВНЯННЯ ЕКОНОМЕТРИЧНИХ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ В ЕНЕРГЕТИЦІ.....	236

CONTENTS

SECTION 1. WORLD ECONOMY AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Ishchuk Yuliia

DETERMINATION OF THE DIRECTIONS OF THE THEORIES
AND MODELS OF THE RESEARCH OF THE TRANSFORMATIONS
OF INTERNATIONAL COMMODITY MARKETS..... 3

Mudra Yaroslava

CHANGES OF THE AIR TRANSPORT MARKET'S CONDITION FACTORS
IN THE EUROPEAN UNION UNDER THE INFLUENCE OF THE PANDEMIC COVID-19 8

Naidenko Oleksii, Azizova Kateryna, Ostrovskiy Denys

CUSTOMS RULES FOR PROTECTION
OF INTELLECTUAL PROPERTY IN UKRAINE 13

Samoilenko Alla

HOTEL NETWORKS IN THE GLOBAL HOSPITALITY INDUSTRY..... 21

Shevchenko Volodymyr, Parubets Stefaniia

TRENDS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT DURING COVID-19..... 25

SECTION 2. ECONOMY AND OPERATION OF NATIONAL ECONOMY

Bezduhna Yuliia, Voskobiinyk Solomiia

THEORETICAL BASES OF MANAGEMENT INFORMATION SUPPORT
IN THE AGRICULTURAL SECTOR IN CONDITIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT..... 30

Zoria Oleksii, Zoria Svitlana, Mauer Diana

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF INVESTMENT SUPPORT FOR PRODUCTION
AND PROCESSING OF ECOLOGICALLY SAFE LIVESTOCK PRODUCTS..... 35

Savitska Olha

CAPITAL INVESTMENT IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE COVID-19 PANDEMIC..... 41

SECTION 3. ECONOMY AND ENTERPRISE MANAGEMENT

Andryushchenko Iryna, Hryhorenko Nataliia

FINANCIAL MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES
IN A DIGITAL ECONOMY..... 48

Bilyk Iryna

FUNDRAISING AS THE MAIN TOOL FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT
OF NON-PROFIT ORGANIZATIONS..... 53

Bondarenko Svitlana

ECOMODA AS A PROSPECTIVE DIRECTION OF IMPROVING
THE QUALITY OF MANAGEMENT AT THE ENTERPRISES 58

Hryhorcuk Taras, Petrovchan Daria

APPLICATION OF DIGITAL MARKETING
IN CRISIS ENVIRONMENTAL CONDITIONS..... 64

Demianenko Nataliia, Basyuk Tatiana, Zakharov Igor

ENERGY EFFICIENCY OF ENTREPRENEURSHIP AS A MARKETING PROCEDURE
AND A WAY TO INCREASE EFFICIENCY OF ENTERPRISES..... 69

Dunska Alla, Fedun Vitalii

CONCEPT OF STRATEGIC DEVELOPMENT
OF INTERNATIONAL ENTERPRISE ACTIVITY..... 74

Diachkov Dmytro, Ananieva Julia

CONCEPTUAL ASPECTS OF STRATEGIC MANAGEMENT
OF AGRI-FOOD ENTITIES..... 80

Yemelyanov Olexandr, Petrushka Tetyana, Symak Anastasiya

INVESTMENT POTENTIAL OF ENTERPRISES:
ESSENCE, FACTORS OF FORMATION AND EVALUATION METHODS..... 87

Zaverbnyi Andrii, Ilnytskyi Vitalii

KANBAN AS THE ORGANIZATIONAL BASIS
OF PRODUCTION OF TECHNOLOGICAL PRODUCTS..... 92

Kovalenko Liubov, Naherniuk Diana

POTENTIAL OF RESTAURANTS BUSINESS ESTABLISHMENTS
IN THE FORMATION OF CUSTOMER LOYALTY..... 95

Krykun Olga ABILITY OF THE MANAGER TO ORGANIZE MANAGERIAL WORK.....	99
Pugachevska Kateryna, Gomba Andrii INTEGRATED CORPORATE SYSTEMS MANAGEMENT IN THE CONDITIONS OF OFFSHORIZATION OF THE ECONOMY.....	104
Revenko Olena, Ippolitova Inna THE IMPLEMENTATION THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF THE ENTERPRISE BUSINESS PROCESSES REENGINEERING	109
Sazonova Tetiana, Detsura Tamila PROJECT APPROACH IN PERSONNEL MANAGEMENT SYSTEM.....	118
Shostak Liudmyla, Mokhniuk Anna AS AN IMPORTANT ELEMENT OF COMMUNICATION IN LOGISTICS.....	123
SECTION 4. DEVELOPMENT OF PRODUCTIVE POTENTIAL AND REGIONAL ECONOMY	
Kozhukhivska Raisa ORGANIZATION OF TOURISM TRAVEL AFTER THE CRISES PHENOMENA RELATED TO SARS-CoV-2.....	128
Pavlov Oleksandr, Pavlova Iryna ODESSA DISTRICT AS THE RURAL-URBAN AGGLOMERATION.....	134
SECTION 5. ECONOMY OF NATURAL RESOURCES MANAGEMENT AND ENVIRONMENT PROTECTION	
Monastyrskyy Volodymyr, Bordun Oresta, Manko Andriy TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL TOURISM IN THE POLISH TATRAS AND THE UKRAINIAN CARPATHIANS.....	139
Seneta Zoriana REGIONAL FEATURES OF RURAL TOURISM DEVELOPMENT IN UKRAINE.....	144
SECTION 6. DEMOGRAPHY, LABOR ECONOMY, SOCIAL ECONOMY AND POLITICS	
Naumova Maryna LABOR MARKET DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF THE GREEN ECONOMY.....	151
SECTION 7. MONEY, FINANCES AND CREDIT	
Shyriaieva Natalia THE CONCEPT OF DIGITALIZATION AND USAGE IT SOLUTIONS IN FINANCIAL SECTOR.....	160
Aleskerova Yuliia, Grabovyak Margarita ANALYSIS OF FINANCIAL RESULTS OF INSURANCE COMPANY ACTIVITY.....	167
Danik Natalia, Boyko Oleg OPTIMIZATION OF CAPITAL STRUCTURE AS AN EFFECTIVE TOOL OF MAXIMIZATION OF MARKET VALUE OF THE ENTERPRISE.....	177
Naidenko Oleksii, Tykhomyrova Daria THE ROLE OF CUSTOMS PAYMENTS IN THE CUSTOMS POLICY OF UKRAINE.....	180
Prutska Olena, Liubchak Iryna OWN LOCAL BUDGET REVENUES: FOREIGN EXPERIENCE AND DOMESTIC REALITIES.....	186
Saliuk Svitlana, Baryshevskaya Inna GREEN BANKING IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION.....	193
SECTION 8. ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT	
Gryn Victoriia, Malygina Irina STATE REGULATION OF WAGES IN UKRAINE: PROBLEM ASPECTS AND WAYS OF THEIR ELIMINATION.....	199
Kosova Tatiana, Ovsiuk Nina, Berezovskaya Elena ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT OF OPERATIONS WITH NON-CURRENT ASSETS IN THE SYSTEM OF FORMATION AND CONTROL OF DEPRECIATION POLICY UNDER.....	204
Luhovenko Nataliia SOCIAL AND ORGANIZATIONAL CONDITIONS OF SETTLEMENT OF LABOR RELATIONS AT THE ENTERPRISE.....	211

Melen Olena, Skumenko Hanna ORGANIZATION OF TAX ACCOUNTING AND FORMATION OF TAX POLICY AT THE ENTERPRISE.....	217
--	------------

SECTION 9. STATISTICS

Zabaldina Yuliia, Roskladka Nataliia, Perederko Vitaliy ESTIMATING THE SHARE OF TOURISM IN THE REGIONAL ECONOMY USING TOURISM SATELLITE ACCOUNT METHODOLOGY ON THE EXAMPLE OF IVANO-FRANKIVSK REGION.....	222
---	------------

SECTION 10. MATHEMATICAL METHODS, MODELS AND INFORMATION TECHNOLOGIES IN ECONOMY

Ponomarenko Ihor, Mykhailov Ivan PECULIARITIES OF USING DATA SCIENCE IN THE FIELD OF BUSINESS.....	232
Pudycheva Halyna COMPARISON OF ECONOMETRIC METHODS FOR EFFICIENCY ASSESSMENT IN ENERGY SECTOR.....	236

РОЗДІЛ 1. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ ГЕНЕЗИСУ ТЕОРІЙ І МОДЕЛЕЙ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙ МІЖНАРОДНИХ ТОВАРНИХ РИНКІВ

DETERMINATION OF THE DIRECTIONS OF THE THEORIES AND MODELS OF THE RESEARCH OF THE TRANSFORMATIONS OF INTERNATIONAL COMMODITY MARKETS

У статті розглянуто еволюцію теорій і моделей функціонування міжнародних товарних ринків, їх трансформаційний потенціал на характер реалізації глобалізаційних процесів. Запропоновано авторську логіко-послідовну схему систематизації теорій і моделей функціонування міжнародних товарних ринків. Виявлено, що в процесі формування та розвитку міжнародної торговельної політики спостерігалися коливання то в бік вільної торгівлі, то в бік політики протекціонізму. Висвітлено основні форми сучасного прояву протекціонізму, а саме неопротекціонізму. Зокрема, виявлено, що в довгостроковій перспективі протекціонізм завдає шкоди людям та організаціям, сповільнює економічне зростання, збільшує інфляцію цін, однак за допомогою протекціонізму створюються робочі місця всередині країни, збільшується виробництво валового внутрішнього продукту, внутрішня економіка стає більш конкурентоспроможною в глобальному масштабі.

Ключові слова: теорії та моделі міжнародної торгівлі, фритредерство, протекціонізм, неопротекціонізм, міжнародна торговельна політика.

В статье рассмотрены эволюция теорий и моделей функционирования международных товарных рынков, их трансформационный потенциал на характер реализации глобализационных процессов. Предложена авторская логико-последовательная схема систематизации теорий и моделей функционирования международных товарных рынков. Выявлено, что в процессе формирования и развития международной торговой политики наблюдались колебания то в сторону свободной торговли, то в сторону политики протекционизма. Освещены основные формы современного проявления протекционизма, а именно неопротекционизма. В частности, выявлено, что в долгосрочной перспективе протекционизм приносит вред людям и организациям, замедляет экономический рост, увеличивает инфляцию цен, однако с помощью протекционизма создаются рабочие места внутри страны, увеличивается производство валового внутреннего продукта, внутренняя экономика становится более конкурентоспособной в глобальном масштабе.

Ключевые слова: теории и модели международной торговли, фритредерство, протекционизм, неопротекционизм, международная торговая политика.

УДК 339.9.012

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastuct60-1>

Ишук Ю.А.

доктор філософії,
старший викладач кафедри
міжнародних економічних відносин
Донецький національний університет
імені Василя Стуса

Ishchuk Yuliia

Vasyli' Stus Donetsk National University

The article examines the evolution of theories and models of the functioning of international commodity markets, their transformational potential on the nature of the implementation of globalization processes. The author's logical-consistent scheme of systematization of theories and models of functioning of the international commodity markets is offered. It was found that in the process of formation and development of international trade policy there were fluctuations in the direction of free trade, then in the direction of protectionist policy. The main forms of modern manifestation of protectionism, namely neoprotectionism, are highlighted. In particular, in the long run, protectionism harms people and organizations, slows economic growth, increases price inflation, but on the other hand, protectionism creates jobs within the country, increases gross domestic product, and makes the domestic economy more competitive globally. Theories of international trade remain one of the dynamically developing areas of economics. This is primarily due to the process of globalization, which is associated mainly with trade, as well as the high hopes that have traditionally been placed on international trade, which is an additional factor in the growth of economic prosperity. In practice, governments and companies use a combination of these theories to both interpret trends and develop strategies. Just as these theories have evolved over the past five hundred years, they will continue to change and adapt as new factors affect international trade. Thus, the formation of a new direction of economic theory – theories and models of research on the transformation of international commodity markets – was influenced by certain areas of transformation theories, institutional and market theories. The emergence of theories and practices of neoprotectionism occurred as a result of the quintessence of the coexistence of national practices of protectionism and the principle of liberalization of world trade, as well as the appropriate justification of these practices in the evolution of theories of protectionism and free trade.

Key words: theories and models of international trade, free trade, protectionism, neoprotectionism, international trade policy.

Постановка проблеми. На сучасному етапі залучення країни у світову торгівлю надає їй значні переваги, а саме можливість найбільш ефективно використовувати наявні ресурси; брати участь у світових досягненнях у науці та техніці; здійснювати за короткий термін структурну перебудову економіки; повністю задовольняти потреби населення. Еволюція теорій міжнародної торгівлі засвідчує трансформаційний потенціал останніх

щодо характеру реалізації глобалізаційних процесів. Водночас визнається взаємовплив теорії і практики як результат обопільного формування міжнародної торгівлі, а саме як стратегій та способів її реалізації, так і її імперативів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі економічного спрямування проблемі генезису теорій міжнародної торгівлі та міжнародній торговельній політиці приділяється

значна увага. Зазначеним питанням присвячені праці багатьох зарубіжних і вітчизняних учених, таких як М. Бліхар, А. Мазаракі, В. Тисовський, А. Hillman, В. Адамик, Р. Заблоцька, А. Келічавий, В. Панченко, Н. Резнікова.

Постановка завдання. Мета статті полягає у визначенні напрямів генезису теорій і моделей дослідження трансформацій міжнародних товарних ринків за ознакою логіко-послідовної еволюції з урахуванням їх релевантності щодо сучасної архітектури міжнародної торгівлі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теорії міжнародної торгівлі були розроблені, щоби пояснити різні ідеї обміну товарами й послугами через глобальні кордони. Час від часу теорії міжнародної торгівлі зазнавали деяких змін.

Розуміння теорій та моделей міжнародної торгівлі допоможе роз'яснити, яку саме потрібно виробляти конкурентоспроможну продукцію в тій або іншій країні чи регіоні, а також те, де компанія зможе організувати ефективно виробництво продукції, яким чином потрібно буде державі втручатися в товарообмін між країнами.

Будь-яка торговельна політика ґрунтується на класичних, неокласичних і похідних від них теоріях міжнародної торгівлі, центральним питанням яких є вибір торговельної політики для забезпечення економічного зростання та добробуту нації. Основними є два теоретичні підходи, такі як вільна торгівля (свобода торгівлі, фритредерство) і протекціонізм (режим найбільшого сприяння) [1].

Все це визначає актуальність вивчення як теорій, так і моделей міжнародної торгівлі, а також ринкових теорій, інституціональних теорій, теорій трансформації. На рис. 1 зображено логіко-послідовну систему генезису теорій і моделей функціонування міжнародних товарних ринків.

Як свідчить короткий екскурс в історію теоретичних концепцій міжнародної торгівлі, на початку формування капіталістичних відносин торговельна політика ґрунтувалась на принципах протекціонізму.

В рамках цієї політики використовувалися високі мита на імпорт промислових товарів та експортні премії для стимулювання експорту власних промислових товарів і водночас експортні мита задля обмеження вивезення найбільш важливих видів сировини. Подальший розвиток концепцій міжнародної торгівлі пов'язаний з ідеєю вільної торгівлі, однак на практиці вона завжди супроводжувалася присутністю протекціоністських підходів, тобто у зовнішньоторговельній політиці спостерігалися коливання то в бік більшої свободи, то в бік більшого її обмеження залежно від циклів розвитку економіки (на стадіях спаду й кризи посилюється політика протекціонізму) та потреб захисту молодих перспективних галузей, пріоритетності забезпечення національних інтересів тощо [2].

Отже, протягом історії теорії і моделі міжнародної торгівлі пройшли низку складних етапів: від протекціонізму меркантилістів до ліберальних засад сучасної економічної теорії.

Традиційні теорії зовнішньої торгівлі недостатньо пояснюють сучасний міжнародний обмін товарами, але вони є базовими та висвітлюють виникнення й спрямованість світової торгівлі товарами. Сучасні теорії міжнародної торгівлі, незважаючи на свою складність, стали виходити з більш реалістичних передумов порівняно з класичними теоріями. Ранні теорії передбачали вибір спеціалізації на базі альтернативної вартості без урахування прикордонних обмежень і відстані, новітні теорії вказують на те, що спеціалізація, відносні переваги й вибір спеціалізації сильно залежать від відстані та наявних міждержавних бар'єрів у торгівлі.

Міжнародна торгівля має два протилежні погляди на рівень контролю над торгівлею, такі як вільна торгівля і протекціонізм.

За останні роки політика протекціонізму зростає рекордними темпами, хоча більшість економістів вважає її абсурдною. Основна ідея протекціонізму полягає в тому, що для забезпечення належного функціонування ринків потрібне регулювання міжнародної торгівлі, тому що неефективність ринку може обмежити вигоди від міжнародної торгівлі. Існує багато форм протекціонізму, найпоширенішими з яких є тарифи, квоти.

Зокрема, А. Келічавий виділяє такі основні форми протекціонізму:

- селективний, що спрямований проти окремих країн чи товарів;
- галузевий, що захищає окремі галузі, передусім сільське господарство;
- колективний, що здійснюється об'єднаннями країн проти держав, які в них не входять;
- прихований, що передбачає використання державою інституційних обмежень методами внутрішньої економічної політики без формального порушення міжнародних зобов'язань щодо інших країн; часто підґрунтям такої політики є відстоювання власних геополітичних та соціально-економічних інтересів;
- наступальний (агресивний), що орієнтується на підтримку вітчизняного виробництва на зарубіжних ринках; загроза введення обмежень на основних ринках збуту часто примушує країн-експортерів погоджуватись на відкриття власного ринку чи добровільне обмеження експорту;
- неопротекціонізм, що передбачає встановлення адміністративних, фінансових, кредитних, технічних та інших бар'єрів, які значно ускладнюють вільне пересування товарів через кордони держав [3].

В. Панченко вважає, що «неопротекціонізм з його гнучким інструментарієм стає політикою зниження асиметричності розподілу вигід від

Рис. 1. Логіко-послідовна схема систематизації теорій і моделей функціонування міжнародних товарних ринків

Джерело: розроблено автором

глобалізації і реакцією на глобальні дисбаланси, що вкотре підкреслює тезу про те, що участь держави в регулюванні економічних процесів є об'єктивною реальністю. Крім того, він дає змогу розв'язати суперечність між національними інтересами та встановленими міжнародними інституціями правилами глобального співіснування, використовуючи для цього такі інструменти, як інноваційний, інформаційний та цифровий неопротекціонізм. Водночас борговий, фінансовий, монетарний та валютний неопротекціонізм становлять на сучасному етапі серцевину стабілізаційної і макроекономічної політики країн. Таким чином, сучасний протекціонізм є державним механізмом підвищення конкурентоспроможності національної економіки у процесі глобалізації» [4].

З одного боку, критики протекціонізму вважають, що в довгостроковій перспективі протекціонізм завдає шкоди людям та організаціям, сповільнює економічне зростання, збільшує інфляцію цін. З іншого боку, прихильники протекціонізму вважають, що за допомогою протекціонізму створюються робочі місця всередині країни, збільшується виробництво валового внутрішнього продукту, внутрішня економіка стає більш конкурентоспроможною в глобальному масштабі.

В. Панченко, Н. Резнікова вказують на те, що «заходи протекціонізму мають подвійну мету. По-перше, держава сприяє зростанню конкуренції у тих сферах і галузях, де можливості національних виробників порівняні з потенціалом закордонних економічних гравців або ж з причин абсолютної відсталості вітчизняних секторів, подальший розвиток яких неможливий без залучення досвіду, технологій і коштів зарубіжних виробників. По-друге, держава перекидає доступ до тих сфер і галузей, які, з одного боку, не готові до конкуренції, але, з іншого боку, діяльність яких безпосередньо пов'язана з потребами забезпечення національної безпеки загалом та економічної зокрема» [5].

Розроблення торговельної політики є складним завданням у всіх країнах і представляє особливо великі труднощі для урядів країн, що розвиваються. Те, що на перший погляд може здатися суто зовнішнім, тісно пов'язане з політикою розвитку загалом і включає низку внутрішніх компромісів.

Для вироблення торговельної політики інтереси споживачів і виробників повинні бути збалансованими, а цілі найбільш ефективних і орієнтованих на експорт галузей повинні зіставлятися з цілями, які все ще борються за досягнення конкурентоспроможності [6].

Висновки з проведеного дослідження. Теорії міжнародної торгівлі залишаються однією з галузей економічної науки, що динамічно розвивається. Це пов'язано перш за все з процесом

глобалізації, який асоціюється переважно з торгівлею, а також із великими надіями, які традиційно покладаються на міжнародну торгівлю, яка виступає додатковим фактором росту економічного добробуту. На практиці уряди й компанії використовують комбінацію цих теорій як для інтерпретації тенденцій, так і для розроблення стратегії. Подібно до того, як ці теорії розвивалися протягом останніх п'ятисот років, вони будуть продовжувати змінюватися і адаптуватися в міру того, як нові чинники впливають на міжнародну торгівлю. Отже, формування нового напрямку економічної теорії, а саме теорій і моделей дослідження трансформацій міжнародних товарних ринків, відбувалось під впливом окремих напрямів теорій трансформації, інституціональних та ринкових теорій. Виникнення теорій та практики неопротекціонізму відбулося в результаті квінтесенції співіснування національних практик протекціонізму та принципу лібералізації світової торгівлі, а також відповідного обґрунтування цих практик в еволюції теорій протекціонізму та фритредерства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бліхар М. Теоретичні основи дослідження спільної торговельної політики Європейського Союзу. *Ефективна економіка*. 2010. № 7. С. 25–30.
2. Мазаракі А., Мельник Т. Зовнішньоторговельна політика: від меркантилізму до неотехнологізму. *Товари і ринки*. 2010. № 2. С. 9–21.
3. Келічавий А. Політика протекціонізму як фактор підвищення конкурентоспроможності економіки. *Ефективна економіка*. 2014. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3133> (дата звернення: 05.10.2021).
4. Панченко В. Глобальні виміри неопротекціонізму: теорія і практика. Київ : Аграр Медіа Груп, 2018. 618 с.
5. Панченко В., Резнікова Н. Неопротекціонізм як інструмент усунення внутрішньої суперечності лібералізму. *Ефективна економіка*. 2016. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_1_55 (дата звернення: 05.10.2021).
6. UNCTAD. Trade Policy Frameworks for Developing Countries: A Manual of Best Practices 2018. URL: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ditctncd2017d5_en.pdf (дата звернення: 05.10.2021).

REFERENCES:

1. Blikhar M. (2010) Teoretychni osnovy doslidzhennja spil'nojji torghovel'nojji polityky Jevropejskogho Sojuzu [Theoretical foundations of the study of the common trade policy of the European Union]. *Efektivna ekonomika*, no. 7, pp. 25–30. (in Ukrainian)
2. Mazaraki A., Meljnyk T. (2010) Zovnishnjotorghovel'jna polityka: vid merkantylizmu do neotekhnologhizm. [T. Foreign trade policy: from mercantilism to neo-technology]. *Goods and Markets*, no. 2, pp. 9–21. (in Ukrainian)

3. Kelichavyj A. (2014) Polityka protekcionizmu jak faktor pidvyshhennja konkurentospromozhnosti ekonomiky. [The policy of protectionism as a factor in increasing the competitiveness of the economy]. *Efektivna ekonomika*, no. 6. URL: <http://www.economy'nayka.com.ua/?op=1&z=3133>. (in Ukrainian)

4. Panchenko V. (2018) Ghlobaljni vymiry neoprotekcionizmu: teorija i praktyka. [Global dimensions of neoprotectionism: theory and practice]. Kyiv: Aghrar Media Ghrup, p. 618. (in Ukrainian)

5. Panchenko V., Reznikova N. (2016) Neoprotekcionizm jak instrument usunennja vnutrishnjoji super-echnosti liberalizmu. [Neoprotectionism as a tool for eliminating the internal contradictions of liberalism]. *Efektivna ekonomika*, no. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_1_55. (in Ukrainian)

6. UNCTAD. Trade Policy Frameworks for Developing Countries: A Manual of Best Practices 2018. URL: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ditctncd2017d5_en.pdf.